

496. 5.

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG.

(Ingezonden bij brief van 21 Juni 1923.)

De leden, die tegen dit wetsontwerp bezwaar hadden, grondten dit bezwaar in de eerste plaats op de overweging, dat daarin een zeer gevaarlijk precedent zou gelegen zijn. Immers, zou de Staat nu steun gaan verlenen, dan zou hij zich, naar het oordeel dier leden, niet meer afzijdig kunnen houden wanneer een nieuwe débâcle in het bankwezen zou ontstaan. De Regeering is van oordeel, dat deze vrees niet op goeden grond berust. Wel is waar is uit den aard der zaak in de toekomst de mogelijkheid van een beroep op den thans voorgenomen maatregel niet uitgesloten, doch dit beroep zou niet als juist kunnen aangemerkt worden. De grond toch, waarop de Regeering haar voorstel heeft gedaan, is juist gelegen in de zeer bijzondere omstandigheden, welke zich ten opzichte van de thans gerezen moeilijkheden voordoen. Het middenstandsbankwezen neemt in het Nederlandsche bankwezen een geheel afzonderlijke plaats in. De omstandigheid, dat de credietbehoeften van den middenstand door het Nederlandsche bankwezen niet of in onvoldoende mate verzorgd werden, heeft tot het ontstaan en de ontwikkeling van het middenstandsbankwezen geleid. Deze omstandigheid heeft in de eerste plaats de Regeering tot haar voorstel gebracht. Kon verwacht worden, dat de goede debiteuren der in moeilijkheden geraakte banken in voldoende mate bij het Nederlandsche bankwezen krediet zouden kunnen verkrijgen, om hun bedrijven in stand te houden en voort te zetten, dan zou de voornaamste reden voor het ingrijpen der Regeering zijn vervallen. Dat de zoeven bedoelde verwachting niet kan gekoesterd worden, vormt dus niet slechts de reden voor de indiening van dit wetsontwerp, maar brengt tevens mede, dat het hier een bijzonder geval betreft, waarin een precedent voor de toekomst bezwaarlijk kan gelegen zijn. Hierbij zij er op gewezen, dat, niettegenstaande zoowel in 1914 als in 1918 de Staat bijzondere maatregelen heeft getroffen om het middenstandskrediet te steunen, op dien steun te recht geen beroep is gedaan, toen zich moeilijkheden in het bankwezen voordeden. Erkend wordt dat in de zoeven genoemde jaren de omstandigheden abnormaal waren en dat een algeheele stilstand van het economisch leven dreigde, doch dit neemt niet weg, dat ook in die jaren de maatregelen der Regeering beperkt bleven tot den steun aan het middenstandskrediet. Hierin valt een niet te miskennen teeken te zien, dat de bijzondere positie en omstandigheden van dat krediet ook toen de Regeering tot de overtuiging hebben gebracht, dat in het belang van dat crediet maatregelen gerechtvaardigd waren, welke zij in het algemeen niet zou wenschen te nemen. Dat de tegenwoordige omstandigheden als normaal zouden zijn aan te merken, wordt door de hierbedoelde leden niet gesteld, en zou ook bezwaarlijk als juist kunnen erkend worden. De vraag, waarop het ten deze aankomt, is deze: of het algemeen belang, op grond van de in de Memorie van Toelichting in den breede uiteengezette overwegingen, het voorstel van de Regeering rechtvaardigt. Deze vraag blijft de Regeering, ook na kennisgeving van het Verslag, bevestigend beantwoorden.

De hiervoren bedoelde leden werden in hun bezwaren versterkt, omdat zij in het voorstel een steunverleening zagen,

die geschonken wordt aan banken, waarvan de leiding, naar die leden meenden te weten, allesbehalve onberispelijk is geweest. De Regeering meent, dat, gezien de grenzen van haar voorstel, er voor haar geen aanleiding bestaat, op deze beschouwingen in te gaan. Zij wil geenszins geacht worden een verdediging van het gevoerde beleid voor hare rekening te nemen, doch veroorlooft zich toch de vraag te stellen, of in de achter ons liggende jaren niet bij tal van bedrijven, welke van belang zijn voor ons economisch leven, een politiek is gevolgd, welke achteraf onjuist is gebleken en tot critiek aanleiding zou kunnen geven. Doch afgescheiden hiervan, wenscht de Regeering er zich toe te beperken, de aandacht te vestigen op het feit, dat haar voorstel geenszins beoogt de gevolgen van het gevoerde beleid voor rekening van den Staat te nemen. Aan de banken wordt geenerlei steun verleend. Slechts die maatregelen worden getroffen, welke in het algemeen belang wenschelijk zijn en die beperkt blijven tot hetgeen noodig is om te voorkomen dat vele levensvatbare bedrijven zouden verloren gaan, doordien de mogelijkheid zou ontbreken, de crediet hulp te vinden, die voor de instandhouding van die bedrijven noodzakelijk is en die aan de eischen van een voorzichtig beleid voldoet.

Waar de principieele bedenkingen van enkele leden tegen iederen steun aan banken niet zijn gemotiveerd, kan de Regeering zich van eene weerlegging ontheven achten en zulks te eer, waar het thans gedane voorstel een dergelijken steun niet beoogt te schenken.

De Regeering kan niet deelen in de zienswijze, dat door deze aangelegenheid wederom zou worden aangetoond, hoe noodzakelijk het is, dat het geheele bankbedrijf onder Regeeringstoezicht komt.

Ook de Regeering betreurt, dat zij bij deze aangelegenheid op een zeer spoedige behandeling heeft moeten aandringen. Hiervan kan haar echter bezwaarlijk een grief worden gemaakt, waar zij, nadat haar de toestand duidelijk was geworden, met den meesten spoed is te werk gegaan en terstond nadat zij haar standpunt had bepaald, de indiening van het wetsontwerp binnen den kortst mogelijken tijd heeft bevorderd. Zij stelt het op hoogen prijs, dat de Kamer bereid is gevonden aan haren aandrang op eene spoedige behandeling gevolg te geven. De vraag, of niet een bepaald bedrag in dit wetsontwerp kan worden genoemd, moet ontkennend beantwoord worden. Er zij trouwens op gewezen, dat dit bedrag zou moeten aangeven de verliezen, welke eventueel uit de te nemen maatregelen voor het Rijk zouden voortvloeien. Het spreekt wel vanzelf, dat dit bedrag onmogelijk bij voorbaat kan genoemd of geraamd worden. In geen der gevallen, waarin door de Regeering machtiging werd gevraagd om Staatsgarantie te verlenen, is in het betrokken wetsontwerp een bedrag voor de verliezen, uit die garantie voortvloeiende, opgenomen. Noch ten opzichte van de garantie ten behoeve van de Algemeene Centrale Bankvereniging voor den Middenstand, noch ten opzichte van de Staatshulp voor het Kweekerskrediet is zulks geschied. Verwezen moge o.m. worden naar de artikelen 120e en 120g van hoofdstuk VII B voor het dienstjaar 1923, welke artikelen eveneens voor *memorie* zijn uitgetrokken. Dat voor de behandeling van het wetsontwerp de in het Verslag bedoelde inlichtingen omtrent de positie en de gestie der betrokken banken noodzakelijk zouden zijn, kan de Regeering niet inzien. Immers, zooals hierboven reeds werd betoogd, gaat het hier niet om het verlenen van hulp aan de zoeven bedoelde banken, maar om het scheppen van de mogelijkheid, dat de goede debiteuren dier banken elders in hunne kredietbehoeften kunnen voorzien. Slechts aan die debiteuren zal nieuw krediet worden verschafte, die in staat zijn zoodanige waarborgen te verschaffen, dat het verlenen van het krediet niet meer dan het normale bankrisico medebrengt. Tusschen de hierbedoelde Hanzebanken en de Nederlandsche Bank bestaan slechts in zoover betrekkingen, dat aan beiden op zeer beperkte schaal en tegen voldoende zekerheid credieten waren toegestaan. De inleggers in de spaarbank, die verbonden is aan de Hanzebank te 's Hertogenbosch, verkeeren in dezelfde positie als de

overige crediteuren van laatstgenoemde instelling. Wat de spaarbank betreft, die aan de Hanzebank te Utrecht is verbonden, deze is wel is waar een afzonderlijke naamlooze vennootschap, doch het bezit dier vennootschap bestaat in hoofdzaak in vorderingen op de Hanzebank, zoodat in het wezen der zaak ook in dit geval de spaarders in dezelfde positie verkeerden als de crediteuren. Het ligt niet in de bedoeling der Regeering, en het zou ook niet vallen binnen de omschrijving van het wetsontwerp, bijzondere maatregelen ten behoeve van de spaarders te nemen.

Zooals reeds eenige malen werd medegedeeld, is het aan de Regeering slechts korten tijd geleden bekend geworden, dat de beide Hanzebanken in moeilijkheden verkeerden en niet in staat zouden zijn, uit eigen kracht die moeilijkheden te overwinnen. Zij heeft toen aanstonds overwogen, wat haar te doen stond en daarna de indiening van het wetsontwerp bevorderd, doch het lag uit den aard der zaak niet op haren weg vóór de indiening van het wetsontwerp mededeelingen ter zake tot het publiek te richten. Zij heeft aanstonds bij de besprekingen vooropgesteld, dat de gestie, welke ter dier zake zou te volgen zijn, geheel bleef en ook moest blijven voor de verantwoordelijkheid van de besturen dier banken. De meening, als zou de Hanzebank te 's Hertogenbosch al haar vorderingen op haar debiteuren hebben overgedragen aan de Coöperatieve Centrale Boerenleenbank te Eindhoven, is, voor zoover de Regeering bekend is, niet juist. Met betrekking tot de opmerking, welke in het Verslag is weergegeven omtrent den aandrang welke van de zijde der middenstands-credietinstellingen is uitgeoefend op de Regeering om een deel van het saldo van den Postchèque- en Girodienst ter beschikking van die instellingen te stellen, zij medegedeeld, dat het overleg, hetwelk over deze aangelegenheid is gepleegd, niet verder is gegaan dan de vraag of de Regeering in principe bereid zou zijn aan dien aandrang gevolg te geven. Die vraag is ontkennend beantwoord.

In antwoord op de gestelde vragen over de bedoeling van de Regeering zij het volgende medegedeeld.

Het ligt niet in de bedoeling de methode toe te passen, welke in 1919 is gevolgd en welke hierin bestond, dat de Staat zich onder bepaalde voorwaarden tegenover de Nederlandsche Bank borg stelde voor de helft van de eventueel te lijden verliezen op hare vorderingen ten laste van de Algemeene Centrale Bankvereniging voor den Middenstand. Zulks vloeit hieruit voort, dat het destijds betrof eene voorziening ten behoeve van de zoeven genoemde Bankvereniging, zoodat het voor de hand lag, dat deze de volle risico voor het bij de Nederlandsche Bank opgenomen krediet bleef dragen, terwijl in dit geval een beroep is gedaan op de medewerking van de Algemeene Centrale Bankvereniging, welke bereid is hare medewerking te verleen, maar zich, zooals in de Memorie van Toelichting werd uiteengezet, niet gerechtigd acht de volle verantwoordelijkheid voor deze kredietgeving te dragen. Wat nu de te verleen Staatsgarantie betreft, dient onderscheiden te worden tusschen twee perioden.

In de eerste periode zal de A.C.B. niet rechtstreeks als kredietgeefster optreden, doch slechts hare tusschenkomst verleen om het papier bij de Nederlandsche Bank te disconten.

In deze periode zal aan de A.C.B. eene garantie verleend worden tot een nader te bepalen percentage als premier risque. Waar in deze periode de Staat de premier risque draagt, zal uit den aard der zaak nauwlettend worden toegezien, dat slechts in die gevallen de garantie wordt verleend, waarin en voor zoover de krediethulp onvermijdelijk is om levensvatbare bedrijven in stand te houden. De tweede periode zou intreden wanneer zou blijken, dat de medewerking van de A.C.B. niet een tijdelijk karakter zou dragen in afwachting van de reorganisatie der Hanzebanken of de oprichting van een Centraal Instituut voor het Hanzecrediet, doch van blijvenden aard zou zijn en de A.C.B. dus zelf en rechtstreeks als credietgeefster aan de betrokken debiteuren zou optreden. In deze periode kan er van een Staatsgarantie aan de A.C.B. geen sprake zijn, doch moet deze de volle aansprakelijkheid voor de hierbedoelde credieten dragen.

Naast de boven omschreven regeling met de A.C.B. zal eene regeling met de Nederlandsche Bank zijn te treffen. Deze acht het, in verband met de algemeen door haar gevolgde beginselen, noodig, dat zij in de eerstbedoelde periode door eene Staatsgarantie gedekt zij ten einde hare krediethulp aan de A.C.B. boven het tegenwoordig peil te kunnen opvoeren.

Omtrent de vraag of in de tweede periode een garantie ten behoeve van de Nederlandsche Bank noodig zal zijn, kan thans nog geen zekerheid gegeven worden. Zou dit noodzakelijk zijn, dan zou de voorziening toch waarschijnlijk niet verder behoeven te gaan dan tot eene beperkte verhooging van het maximum der volgens de regeling van 1919 gegeven garantie.

Het ligt in de bedoeling, een algemeen percentage van premier risque te bepalen. Intusschen zal de premier risque niet betreffen het geheele overgenomen bedrag, doch elken post afzonderlijk, zoodat bij eventuele verliezen op geen der posten meer dan het overeengekomen, algemeene percentage ten laste van den Staat zal kunnen gebracht worden. Hieruit volgt, dat iedere debiteur op zich zelf zal worden beoordeeld.

Het ligt in de bedoeling van den ondergeteekende, dat de credietwaardigheid van de debiteuren in de eerste plaats zal beoordeeld worden door de A.C.B. en de Nederlandsche Bank, waarbij in aanmerking is te nemen, dat de Nederlandsche Bank, uit hoofde van de reeds door haar aan de A.C.B. verleende krediethulp, groot belang heeft bij een gezonde positie van laatstgenoemde instelling. Daarenboven zal, naar de ondergeteekende zich voorstelt, door de Regeering worden toegezien op de zoeven bedoelde credietwaardigheid. Omtrent de vraag, of hiervoor een commissie zou zijn in te stellen, dan wel, of die taak aan één Regeeringsvertegenwoordiger zal zijn op te dragen, meent ondergeteekende zich zijn oordeel te moeten voorbehouden.

Wat de laatste der in het Verslag weergegeven opmerkingen betreft, zij medegedeeld, dat uit den aard der zaak de betrokken debiteuren zekerheid zullen moeten stellen en dat de waarborgen ten aanzien van de credietwaardigheid grooter zullen moeten zijn dan voortvloeit uit den eisch, die bij het tuinders- en kwekerskrediet door de Regeering is gesteld.

De Minister van Financiën,

DE GEER.